

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

ตลาดทุนถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบบเศรษฐกิจในการเป็นสื่อกลางระหว่างผู้ที่มีเงินออมและผู้ต้องการใช้เงินทุน ตลอดจนเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการออมและการจัดหาเงินทุนขององค์กรต่างๆ นักลงทุนจะใช้ข้อมูลในงบการเงินที่เปิดเผยต่อสาธารณะของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการตัดสินใจลงทุน ดังนั้นงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์จึงต้องปราศจากความเสี่ยงในสารสนเทศที่ส่งผลให้ผู้ใช้งบการเงินตัดสินใจผิดพลาดไปจากที่ควรจะเป็น ด้วยเหตุนี้ผู้สอบบัญชีจึงทำหน้าที่เป็นบุคคลที่สามที่มีความรู้ความสามารถและความเป็นอิสระเพื่อให้ความเชื่อมั่นแก่ผู้ใช้งบการเงินในความถูกต้องตามที่ควรของงบการเงิน โดยใช้ความเห็นประเภทต่างๆ ในรายงานของผู้สอบบัญชีที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงการสร้างกำไรและสถานการณ์ที่ผิดปกติของบริษัท (ได้แก่ Davidson III และคณะ, 2005; Leone และคณะ, 2003; ภาพร เอกอรรถพร, 2549; ธีรศักดิ์ ธรรมศาล, 2548 และ สุภโชค ชูติมากุลทวี, 2545) การสร้างกำไรเกิดขึ้นเมื่อผู้บริหารใช้ดุลยพินิจในการรายงานทางการเงินและการสร้างรายการเพื่อตัดแปลงงบการเงินที่ส่งผลให้ผู้ใช้งบการเงินเข้าใจผิดในฐานะการเงินและผลการดำเนินงาน และ/หรือมีอิทธิพลต่อผลประโยชน์ตามสัญญาที่ขึ้นอยู่กับการรายงานตัวเลขทางบัญชี อันอาจเกิดจากแรงจูงใจจากตลาดทุน แรงจูงใจจากข้อผูกมัดต่างๆ และแรงจูงใจจากกฎเกณฑ์ข้อบังคับ (Paul M. Healy และคณะ, 1998) โดยประเภทและรูปแบบการสร้างกำไรจะมีวิธีการที่แตกต่างกันออกไป (Mulford และ Comiskey, 1996 อ้างในวรศักดิ์ ทุมมานนท์, 2543) ในอดีตที่ผ่านมา นอกจากจะมีการศึกษาประเภทความเห็นในรายงานของผู้สอบบัญชีกับการสร้างกำไรและสถานการณ์ที่ผิดปกติของบริษัทจดทะเบียนแล้ว ยังมีการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชี การสร้างกำไรและการเปลี่ยนความเห็นของผู้สอบบัญชี (ได้แก่ Chan และคณะ, 2006; Davidson III และคณะ, 2005 และ Lazer และคณะ, 2004)

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษาผลของการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีและประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีคนก่อนที่มีต่อการสร้างกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่มีการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีในช่วงปี พ.ศ. 2544 ถึง พ.ศ. 2548 ทั้งหมดจำนวน 179 บริษัท เพื่อแสดงให้เห็นว่าเมื่อบริษัทเปลี่ยนผู้สอบบัญชีเป็นสำนักงานสอบบัญชีที่มีขนาดใหญ่แล้วอาจจะมีรายการผิดปกติเกิดขึ้น รวมทั้งประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีคนก่อน

อาจจะใช้เป็นนางบอกเหตุที่จะเตือนนักลงทุนว่าบริษัทอาจมีการสร้างกำไรได้ ผู้ศึกษารวบรวมข้อมูลจากข้อมูลตลาดหลักทรัพย์ออนไลน์ SETSMART และระบบสืบค้นข้อมูลออนไลน์ของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงเส้นตรงแบบพหุของสมการทดสอบความสัมพันธ์ 4 สมการซึ่งผู้ศึกษาประยุกต์จากสมการของ Leone และ คณะ (2002) ประกอบกับแนวคิดเกี่ยวกับสำรองและรายการคงค้างทั้งหมดและแนวคิดเกี่ยวกับสำรองและรายการคงค้างที่เป็นไปตามดุลยพินิจของผู้บริหารของ Jones (The Jones Model)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในบทที่ 4 ผู้ศึกษาสามารถนำเสนอสรุปผลการศึกษา อภิปรายผลศึกษา ข้อค้นพบจากการศึกษา ข้อเสนอแนะจากการศึกษา ข้อจำกัดในการศึกษา และข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาลงครั้งต่อไป ดังนี้

1. สรุปผลการศึกษา

ในการศึกษาลงครั้งนี้ สรุปผลได้ดังนี้

1.1 พฤติกรรมการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชี

ในปี พ.ศ. 2544 ถึง พ.ศ. 2548 มีบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่มีการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจำนวน 211 กรณีหรือคิดเป็นร้อยละ 9 จากค่าสังเกตทั้งหมด โดยที่ประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีคนก่อนเป็นแบบไม่มีเงื่อนไขและแบบอื่นที่มีชี้แบบไม่มีเงื่อนไขมีจำนวนใกล้เคียงกัน และมีลักษณะการเปลี่ยนมาใช้สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่และสำนักงานสอบบัญชีที่มีชี้ขนาดใหญ่ในจำนวนใกล้เคียงกันเช่นกัน และนอกจากนั้นส่วนใหญ่ไม่เปลี่ยนขนาดของสำนักงานสอบบัญชี

ประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีคนก่อนมีอิทธิพลไม่มากนักต่อการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีของบริษัทในกลุ่มธุรกิจขนาดกลาง ธุรกิจการเงิน และธุรกิจบริการ ในขณะที่ประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีคนก่อนที่เป็นแบบอื่นที่มีชี้แบบไม่มีเงื่อนไขเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีของบริษัทในกลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่แก้ไขการดำเนินงานไม่ได้ตามกำหนดและกลุ่มธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง ส่วนบริษัทในกลุ่มธุรกิจอื่นๆ ถือได้ว่าประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีคนก่อนมีอิทธิพลในระดับปานกลางต่อการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชี

บริษัทในกลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่แก้ไขการดำเนินงานไม่ได้ตามกำหนด ธุรกิจขนาดกลาง ธุรกิจบริการ และธุรกิจสินค้าอุปโภคและบริโภคส่วนใหญ่เปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีเป็นสำนัก

งานสอบบัญชีที่มีใช้ขนาดใหญ่ ซึ่งตรงข้ามกับกลุ่มธุรกิจเทคโนโลยี ธุรกิจทรัพยากรและธุรกิจการเงินที่ส่วนใหญ่เปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่

การเปลี่ยนขนาดของสำนักงานสอบบัญชีของบริษัทในกลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่แก้ไขการดำเนินงานไม่ได้ตามกำหนดส่วนใหญ่เปลี่ยนขนาดเป็นสำนักงานสอบบัญชีที่มีใช้ขนาดใหญ่ ในขณะที่การเปลี่ยนขนาดของสำนักงานสอบบัญชีของบริษัทในกลุ่มธุรกิจการเงินส่วนใหญ่เปลี่ยนขนาดเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่

1.2 พฤติกรรมการเปลี่ยนความเห็นของผู้สอบบัญชี

เมื่อผู้สอบบัญชีคนก่อนแสดงความเห็นต่องบการเงินเป็นแบบไม่มีเงื่อนไข บริษัทจะเปลี่ยนเป็นสำนักงานสอบบัญชีที่มีใช้ขนาดใหญ่และสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ในจำนวนใกล้เคียงกัน แต่อย่างไรก็ตามเมื่อผู้สอบบัญชีคนก่อนแสดงความเห็นต่องบการเงินเป็นแบบอื่นที่มีใช้แบบไม่มีเงื่อนไข บริษัทจะเปลี่ยนเป็นสำนักงานสอบบัญชีที่มีใช้ขนาดใหญ่มากกว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ไม่มากนัก

ภายหลังจากที่เปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีแล้วนั้น ส่วนใหญ่ประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีคนปัจจุบันไม่เปลี่ยนแปลงจากเดิม

1.3 ผลของการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีและประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีคนก่อนที่มีต่อการสร้างกำไร

ภายหลังจากที่บริษัทจดทะเบียนเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีแล้ว การเปลี่ยนแปลงไปจากปีก่อนของผลต่างระหว่างกำไร (ขาดทุน) ตามเกณฑ์คงค้างและกระแสเงินสดจากกิจกรรมการดำเนินงานเกินปกติส่วนใหญ่มีค่าเป็นลบ โดยเกิดจากผลต่างระหว่างกำไร (ขาดทุน) ตามเกณฑ์คงค้างและกระแสเงินสดจากกิจกรรมการดำเนินงานเกินปกติเปลี่ยนจากค่าบวกเป็นลบหลังจากที่เปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชี

การเพิ่มขึ้นของการสร้างกำไรสามารถสะท้อนได้จากการเปลี่ยนแปลงไปจากปีก่อนของผลต่างระหว่างกำไร (ขาดทุน) ตามเกณฑ์คงค้างและกระแสเงินสดจากกิจกรรมการดำเนินงานเกินปกติที่มีค่าเป็นลบ เมื่อผลต่างระหว่างกำไร (ขาดทุน) ตามเกณฑ์คงค้างและกระแสเงินสดจากกิจกรรมการดำเนินงานเกินปกติในปีใดปีหนึ่งมีค่าเป็นลบ

ผลจากการทดสอบความสัมพันธ์พบว่า ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 0.05 และ 0.10 การเปลี่ยนแปลงไปจากปีก่อนของอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ และไม่ว่ารูปแบบการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชี

และประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีคนก่อนจะเป็นแบบใดก็ตาม มีอิทธิพลอย่างเป็นทางการเพิ่มขึ้นของการสร้างกำไร

2. อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ สามารถอธิบายผล ได้ดังนี้

- (1) บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยไม่ค่อยมีการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธนกร ธนอากาศพงษ์ (2548)
- (2) ในภาพรวมแล้วประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีคนก่อนมิได้มีอิทธิพลอย่างเป็นทางการต่อการตัดสินใจในการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีและรูปแบบการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เว้นแต่กรณีการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีของบริษัทในกลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่แก้ไขการดำเนินงาน ไม่ได้ตามกำหนด ที่ประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีคนก่อนที่เป็นแบบอื่นที่มีใจแบบไม่มีเงื่อนไข มีผลทำให้บริษัทเปลี่ยนจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่เป็นสำนักงานสอบบัญชีที่มีใจขนาดใหญ่ ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของ Chan และคณะ (2006) ที่พบว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศจีนที่ประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีคนก่อนเป็นแบบอื่นที่มีใจแบบไม่มีเงื่อนไขมักจะเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีข้ามชาติเป็นสำนักงานสอบบัญชีท้องถิ่น และขัดแย้งกับผลการศึกษาของ Davidson III และคณะ (2005) ที่พบว่าเมื่อประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นแบบอื่นที่มีใจแบบไม่มีเงื่อนไขบริษัทจะเลือกเปลี่ยนผู้สอบบัญชีโดยมีแนวโน้มเปลี่ยนไปใช้บริการสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีที่มีใจขนาดใหญ่ (Non-Big 6) มากกว่ากรณีที่ประเภทของความเห็นของผู้สอบบัญชีเป็นแบบไม่มีเงื่อนไข
- (3) การเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนมิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปลี่ยนความเห็นของผู้สอบบัญชี (Auditor's Opinion Shopping) แต่เกิดจากสาเหตุอื่น ได้แก่ การเปลี่ยนข้อผูกพันของสัญญา การสร้างภาพลักษณ์ การลดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี การเลือกใช้บริการสอบบัญชีจากสำนักงานที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมากกว่า การให้บริการที่แตกต่างออกไป (Davidson III และคณะ, 2005) และเพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดในการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ เป็นต้น และนอกจากนั้นคณะกรรมการตรวจสอบ

อิสระยังอาจเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ช่วยป้องกันมิให้บริษัทจดทะเบียนมีพฤติกรรมกรเปลี่ยนแปลงความเห็นของผู้สอบบัญชี (Lennox, 2002)

- (4) ผลต่างระหว่างกำไร (ขาดทุน) ตามเกณฑ์คงค้างและกระแสเงินสดจากกิจกรรมการดำเนินงานเกินปกติซึ่งมีค่าบวกก่อนการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชี ลดลงเป็นค่าลบภายหลังเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชี สะท้อนให้เห็นว่าขั้นตอนในการปฏิบัติงานสอบบัญชีและการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีคนปัจจุบันสำหรับบริษัทจดทะเบียนที่เปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีมีความระมัดระวังมากยิ่งขึ้นเพื่อลดความเสี่ยงในการสอบบัญชี โดยปัจจัยที่ส่งผลดังกล่าวอาจได้แก่ การแก้ไขและปรับปรุงงบการเงินที่แสดงเปรียบเทียบซึ่งตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีคนก่อนและมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการตรวจสอบรายการสำรองและคงค้าง (Lazer, 2004) ตลอดจนความสามารถของนักวิเคราะห์การเงินในการมองเห็นถึงการสร้างกำไรและผลแตกต่างระหว่างกำไร (ขาดทุน) ตามเกณฑ์คงค้างและกระแสเงินสดจากกิจกรรมการดำเนินงานที่เกินปกติของบริษัทจดทะเบียน (Gravious, 2007) และการเพ่งเล็งเป็นกรณีพิเศษของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์สำหรับบริษัทจดทะเบียนที่รายงานการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงินและผลการดำเนินงาน ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการที่กำหนดไว้
- (5) การเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ไม่ว่าจะรูปแบบการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีและประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีคนก่อนจะเป็นแบบใดก็ตาม ล้วนมีผลต่อการสร้างกำไร ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของ Davidson III และคณะ (2005) ที่พบว่า หลังจากที่มีการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีแล้วยังไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าจะทำให้เกิดการสร้างกำไรหรือมีผลทำให้การสร้างกำไรเพิ่มขึ้น และในกรณีที่รูปแบบการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีเป็นการเปลี่ยนการใช้บริการสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่เป็นสำนักงานสอบบัญชีที่มีขนาดเล็ก และประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีคนก่อนเป็นแบบอื่นนอกเหนือจากแบบไม่มีเงื่อนไขจะทำให้มีสำรองและรายการคงค้างที่เป็นไปตามดุลยพินิจของผู้บริหาร (Discretionary Accruals) มากกว่ากรณีที่ประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีคนก่อนเป็นแบบไม่มีเงื่อนไขและรูปแบบการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีในลักษณะอื่น ตลอดจนขัดแย้งกับผลการศึกษาของภาพ เอกอรรรถพร (2549) ที่กล่าวว่าหากมีรายการผิดปกติเกิดขึ้นหลังจากบริษัทเปลี่ยนผู้สอบบัญชีจากสำนักงานที่มีชื่อเสียงเป็นสำนักงานที่ไม่มีชื่อเสียง หรือเมื่อรายงานของผู้สอบบัญชีเป็นรายงานที่มีเงื่อนไข

หรือไม่มีเงื่อนไขแต่มีวรรคอธิบายเพิ่มเติม สามารถใช้เป็นทางเลือกที่จะช่วยเตือน
นักลงทุนว่าบริษัทอาจตกแต่งกำไร

- (6) อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (Debt Ratio) ซึ่งเป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นถึง
สัดส่วนการจัดหาสินทรัพย์จากแหล่งเงินทุนจากการก่อหนี้และสะท้อนให้เห็นความ
เสี่ยงด้านการเงิน (Brigham and Houston, 1998) ตลอดจนสะท้อนให้เห็นถึง
สถานการณ์ที่ผิดปกติของบริษัทจดทะเบียน โดยศุภโชค ชุตติมากุลทวี (2545) พบว่า
อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มธุรกิจ
ภาคอุตสาหกรรม เป็นข้อมูลทางบัญชีที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่สามารถเป็นสัญญาณ
เตือนภัยความล้มเหลวทางการเงินในระยะ 2 ปีก่อนที่บริษัทจะประสบความล้มเหลว
ทางการเงิน ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าหากเมื่ออัตราส่วนหนี้สินระยะยาวเพิ่มสูงขึ้นย่อม
สะท้อนให้เห็นถึงความเสี่ยงด้านการเงินและต้นทุนทางการเงินที่เพิ่มสูงมากขึ้น
ตลอดจนส่งผลให้เกิดความไม่แน่นอนที่จะดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้จึง
เป็นเหตุจูงใจให้เพิ่มการสร้างกำไรและขนาดการสร้างกำไร

3. ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่า

- (1) ก่อนที่จะนำข้อมูลในงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่มีการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีไปใช้ในการตัดสินใจเพื่อประโยชน์เชิง
เศรษฐกิจและหลีกเลี่ยงมิให้เกิดความเสี่ยงในสารสนเทศนั้น ผู้ใช้งบการเงินหรือนัก
ลงทุนควรให้ความสำคัญกับรายงานของผู้สอบบัญชีคนก่อนและคนปัจจุบัน ตลอดจน
สาเหตุและแรงจูงใจในการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนมากยิ่งขึ้น ซึ่ง
รายงานของผู้สอบบัญชีและการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชื่อนั้นสามารถสะท้อนให้เห็น
ถึงการสร้างกำไรและสถานการณ์ที่ผิดปกติอันอาจมีผลต่อฐานะการเงินและผลการ
ดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียน
- (2) ข้อกำหนดในการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาด
หลักทรัพย์ย่อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้การเปิดเผยข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนต่อสาธารณะมีความโปร่งใสและยุติธรรมมากยิ่งขึ้น เนื่องด้วยกระบวนการ
การสอบบัญชีเป็นกระบวนการที่ต้องใช้ดุลยพินิจ ความรู้ ความสามารถ และความ
ชำนาญส่วนบุคคลเป็นอย่างมาก ดังนั้นการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนย่อมมีผลให้เกิดการพัฒนาและเพิ่มคุณภาพงานสอบบัญชี

4. ข้อค้นพบจากการศึกษา

จากศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาพบว่า

- (1) แรงจูงใจจากตลาดทุนและแรงจูงใจในการเพิ่มผลการดำเนินงานมิได้เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่าง เป็นสำคัญต่อการสร้างกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่มีเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชี
- (2) การเพิ่มขึ้นของความเล็งด้านการเงิน ความไม่แน่นอนที่จะดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง และต้นทุนทางการเงิน เป็นมูลเหตุสำคัญที่ส่งผลต่อการสร้างกำไร

5. ข้อจำกัดในการศึกษา

สรุปผลการศึกษาและอธิบายผลการศึกษาในครั้ง อาจมีความคลาดเคลื่อน ไปจากที่เป็นจริงเนื่องด้วยข้อจำกัดดังต่อไปนี้

- (1) จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจเชิงพหุ (Multiple Coefficient of Determination: R^2) ที่แสดงให้เห็นถึงระดับความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามยังมีค่าต่ำอยู่ อันเกิดจากจำนวนประชากรที่ศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่มีการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีในช่วงปี พ.ศ. 2544 ถึง พ.ศ. 2548 มีไม่มากนักเมื่อเทียบกับการศึกษาของ Davidson III และคณะ (2005) และ Leone และ คณะ (2002)
- (2) ความแตกต่างของกฎเกณฑ์ข้อบังคับของตลาดทุนและสภาพแวดล้อมของวิชาชีพบัญชี และวิชาชีพสอบบัญชี อาจส่งผลให้ผลสรุปของการศึกษาในครั้งนี้มีความแตกต่างจากผลการศึกษาและงานวิจัยอื่น
- (3) การศึกษาและการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยยังไม่แพร่หลาย ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงไม่สามารถหาข้อมูลอ้างอิงได้มากนัก

6. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

จากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการศึกษาค้างต่อไป ตลอดจนเพื่อส่งเสริมให้การศึกษาและการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีแพร่หลายมากยิ่งขึ้น ดังนี้

- (1) อาจทดลองใช้การวิเคราะห์การถดถอย โลจิสติก (Logistic Regression Analysis) เพื่อเปรียบเทียบกับผลการศึกษาค้างในครั้งนี้
- (2) การศึกษาการปรับปรุงงบการเงินใหม่ และสำรองและรายการคงค้างภายหลังจากการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชี เพื่อศึกษาถึงประเภทและขนาดของรายการผิดปกติอันอาจเกิดขึ้นภายหลังจากที่มีการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชี ตลอดจนสามารถนำข้อมูลไปใช้ประกอบการพิจารณาหรือเป็นกลางบอกเหตุที่จะเตือนผู้ใช้งบการเงินหรือนักลงทุนว่าบริษัทอาจมีการสร้างกำไรได้เมื่อมีการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชี